

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Bod č. 6 – Zákon o dani zo sladených nealkoholických nápojov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál bol predložený na rokovanie Ministerstvom financií SR na základe Plánu legislatívnych úloh vlády SR

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Cieľom návrhu zákona je zavedenie dane zo sladených nealkoholických nápojov, ktorej budú podliehať nealkoholické nápoje sladené cukrom alebo akýmkoľvek inými sladidlami. Daň zo sladených nealkoholických nápojov má mať charakter nepriamej dane zo spotreby a budú ju v zásade vyberať a platiť do štátneho rozpočtu podnikateľské subjekty uskutočňujúce prvé dodanie sladeného nealkoholického nápoja v tuzemsku, ktoré ju vyberú v cene sladeného nealkoholického nápoja. Navrhuje sa zdaňovať prvé dodanie sladeného nealkoholického nápoja v tuzemsku, nakoľko z možných alternatívnych riešení umožňuje tento systém najlepší možný spôsob zohľadnenia cash flow dotknutých podnikateľských subjektov. Návrh zákona vymedzuje základné náležitosti obdobne ako iné zákony upravujúce nepriame dane t. j. predmet dane, platiteľa dane, základ dane, sadzby dane, vznik daňovej povinnosti.

Návrh zákona má nadobudnúť účinnosť dňa 01.01.2025

Postoj RÚZ k materiálu

Cieľom návrhu zákona je zavedenie dane zo sladených nealkoholických nápojov, ktorej budú podliehať nealkoholické nápoje sladené cukrom alebo akýmkoľvek inými sladidlami. RÚZ k návrhu predložila viaceré zásadné pripomienky, ktoré boli prediskutované a po konštruktívnej debате bola väčšina rozporov odstránená.

Aj napriek dosiahnutému pokroku v technických otázkach však RÚZ naďalej nepodporuje a odmieta zavedenie tohto typu dane ako takej a požaduje stiahnutie návrhu z legislatívneho procesu najmä z dôvodov opísaných v našej pripomienke č. 1.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k materiálu ako celku

Žiadame predkladateľa o stiahnutie tohto návrhu z legislatívneho procesu a zastavenie legislatívneho konania.

Odôvodnenie:

Potravinársky a nápojový priemysel si veľmi dobre uvedomuje dôležitosť zdravého, vyváženého stravovania a životného štýlu pri prevencii chorôb súvisiacich so stravovaním. Potravinársky priemysel má preukázateľné skúsenosti s dosahovaním konkrétnych a zmysluplných výsledkov pri zmene zloženia potravinových výrobkov.

Každá potravina a nápoj má úlohu vo vyváženej strave, ak sa konzumuje v správnom množstve a frekvencii. Jednotlivé potraviny / prísady / živiny nie sú samy o sebe "dobré" alebo "zlé", "zdravé" alebo "nezdravé". Všetky potraviny uvádzané na trh musia byť bezpečné pre spotrebiteľa.

Predložený návrh zákona považujeme za škodlivý pre podnikateľské prostredie, vytvárajúci diskriminačné podmienky medzi sektormi, ignorujúci skúsenosti z iných trhov a neriešiaci primárny cieľ boja s neprenosnými chorobami. Z uvedených dôvodov žiadame, aby bol návrh stiahnutý z legislatívneho procesu. Predložený návrh prichádza v čase, kedy podľa dát Štatistického úradu ako aj Eurostatu, dobieha krivka inflácie. Zavedením tejto dane na vybranú skupinu potravín, ktorú výrobcovia nebudú schopní absorbovať do svojich prevádzkových nákladov, narastie pocitová úroveň inflácie a to čisto rozhodnutím štátu. Zároveň zavedením spotrebnej dane na vybranú skupinu potravín hrozí nielen

Republiková únia zamestnávateľov je členom:

dopyt po cezhraničnom nakupovaní zdanených kategórií potravín, ale nemožno vylúčiť, že pre vyššiu cenu prestanú byť niektoré produkty uvádzané na slovenský trh, prípadne, prestanú byť vyrábané na Slovensku. Uvedené znamená priamy vplyv na zamestnanosť na Slovensku ako aj náklady na sociálny systém. S takmer istotou vieme povedať, že pri zavedení dane v navrhovanej výške pri niektorých výrobkoch môžeme predpokladať zastavenie ich výroby na Slovensku a tým zničenie celého slovenského trhu daného výrobku.

Navyše, predkladateľ pri koncipovaní návrhu zákona nedodrжал princíp evidence based policy, ktorá spočíva v tom, že akákoľvek nová regulácia, resp. jej prípadné zavedenie, by mala byť podložená relevantnými dátami, ktoré jednoznačne potvrdzujú jej správnosť a opodstatnenosť. Návrh zákona však žiadnym spôsobom nevychádza z relevantných dát, pretože tie nie sú dostupné. Zastávame názor, že práve relevantné informácie o vývoji obezity, o nadmernej spotrebe sladených nápojov, o spotrebe cukru na Slovensku a ich vzájomnej súvislosti, by mali byť kľúčovým zdrojom a podkladom na diskusiu ohľadom prípadného zavedenia podobnej dane.

Navrhované riešenie, t. j. zdanenie všetkých nápojov obsahujúcich pridaný cukor, resp. jeho náhrady považujeme za nekonceptné a poškodzujúce najmä zraniteľné, prípadne sociálne slabšie skupiny obyvateľstva. Máme za to, že zákon v tomto znení zdanuje aj potraviny/niektoré ingrediencie, z ktorých je možné sladený nápoj vyrobiť ako aj nápoje s náhradami cukru, ktoré využívajú, resp. konzumujú osoby so zdravotnými obmedzeniami a intoleranciami.

Domnievame sa, že zdanením týchto produktov dôjde k neprimeranému navýšeniu ich ceny, čo nepochybne zasiahne rozpočty, resp. kúpyschopnosť najmä sociálne slabších, prípadne mnohohodných rodín. Tieto budú často musieť buď prestať s nákupmi predmetných produktov a ochudobniť tak deti o dôležité zložky výživy, prípadne, ak im to situácia dovolí tieto nákupy nárazovo realizovať v zahraničí (Česká republika, Poľsko, Maďarsko) kde sa často dajú kúpiť obdobné, resp. totožné produkty. Štát teda nie len, že predmetnú daň od týchto skupín osôb nevyberie, ale pridať aj DPH z nákupov realizovaných v zahraničí a zároveň skomplikuje život najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva.

Vplyv na občana:

- Dane z potravín a nápojov sú často regresívnym nástrojom, čo znamená, že majú neprimeraný vplyv na nízkopríjmové domácnosti, ktoré minú na potraviny vyššie percento svojich príjmov. Vzhľadom na infláciu cien potravín v rámci SR, a ekonomickú neistotu spôsobenú pandémiou COVID-19 a vojnu na Ukrajine si nemyslíme, že by spotrebiteľia mali čeliť dodatočným daniam a vyšším cenám za potraviny.

- Štúdia zistila, že potravinové dane vo všeobecnosti dosahujú zníženie spotreby zdanených produktov a v dôsledku toho môžu spotrebiteľia namiesto toho nakupovať podobné nezdanené alebo menej zdanené položky. Rovnako to môže znamenať, že spotrebiteľia si kúpia lacnejšie značky zdanených produktov, čím potenciálne neznižia svoju spotrebu zložky, na ktorú sa daň zameriava. Rovnako si spotrebiteľia môžu kúpiť iný druh potravín, s podobným množstvom sladidiel, ktoré však nie sú predmetom dane. To by mohlo spôsobiť zvýšenie cien takýchto potenciálnych substitučných výrobkov, čo by vyvolalo ďalší inflačný tlak na ekonomiku.

Vplyv na verejnú správu a samosprávu

Zavedenie tejto dane priamo ovplyvní tovary nakupované verejnou správou a samosprávou a bude mať negatívny dopad na fungovanie samospráv a verejnej správy, ktoré sú zriaďovateľmi sociálnych zariadení, nemocníc a škôl, ktoré tovary podliehajúce tejto dani bežne nakupujú ku svojej prevádzke respektíve na podujatia nimi organizované

Vplyv na verejné zdravie:

- Vývoj neprenosných ochorení je veľmi zložitý a má multifaktorálne príčiny. Vhodné preventívne opatrenia preto musia vychádzať zo spoľahlivých vedeckých údajov a uplatňovať holistický prístup.

- Stále nemáme dostatočné dôkazy o tom, že daň zo sladených nápojov má pozitívne výrazný vplyv na verejné zdravie a to vzhľadom na množstvo kalórií prijatých zo sladených nápojov voči celkovému kalorickému príjmu jednotlivca.

- Odborníci na výživu zdôrazňujú, že zdraví ľudia potrebujú vyváženú stravu vrátane potravín so širokým spektrom živín vrátane sacharidov a cukrov, bielkovín, vlákniny, vitamínov, minerálov a tukov. Oficiálne výživové odporúčania sú založené na rozsiahlych vedeckých dôkazoch. Odborníci uvádzajú, že jednotlivé potraviny neprispievajú ani neoslabujú verejné zdravie, ale dôležitá je celá strava. Z tohto dôvodu okrem iného nie je možné definovať ako základ

Republiková únia zamestnávateľov je členom:

legislatívy, ktoré potraviny sú zdravé a ktoré nezdravé. A zdravý životný štýl by mal zahŕňať správnu úroveň fyzickej aktivity, a to tak na spaľovanie kalórií, ako aj na zlepšenie fyzickej a duševnej pohody.

Vplyv na konkurencieschopnosť potravinárskeho odvetvia:

- Zavedenie predmetnej dane môže mať výrazne negatívny vplyv najmä na malé a stredné podniky v potravinárskom odvetví, ktoré na Slovensku pôsobia najmä v regiónoch a v rámci daných obcí predstavujú prínos pre obec, jej obyvateľov a miestnu zamestnanosť a rozvoj. Strata objemu výroby by mohla viesť k strate pracovných miest. Daň zároveň môže vplyvom zníženia objemu predaja aj zníženie investícií a nákladov na realizáciu nových projektov a vývoj produktov. Daň rovnako zvyšuje administratívne náklady a negatívne ovplyvňuje ziskovosť firiem. Daňové zaťaženie ovplyvňuje nepriamo aj ďalšie dodávateľské firmy pre potravinárske odvetvie, napríklad v oblasti marketingu, reklamy a maloobchodu.
- Zavedenie dane zo sladených nápojov zvýši ich ceny, čo môže mať za následok zvýšené cezhraničné nakupovanie najmä na Slovensku, kde veľké množstvo obyvateľov žije v pohraničných oblastiach. Cezhraničné nakupovanie ovplyvňuje aj predaj ostatných potravín a znižuje výber dane z pridanej hodnoty v Slovenskej republike.
- Navrhovaná spotrebná daň zvýši bude mať negatívny dopad na podnikateľské prostredia z pohľadu administratívnej záťaže pre podnikateľov. Prinesie nutnosť zavádzania nových procesov a administratívnych postupov.
- Zavedenie národných daní fragmentuje jednotný európsky trh tým, že sa de facto vytvára vnútorné kritériá zloženia výrobkov, pričom vo výhode môžu byť najmä producenti z krajín, kde je zavedená daň, na úkor konkurencieschopnosti domácich výrobcov.
- Je potrebné zdôrazniť, že zavedenie dane sa dotkne aj poľnohospodárskej prvovýroby, ktorá dodáva suroviny pre potravinársky priemysel, obzvlášť špecializovanej rastlinnej a živočíšnej výroby. Okrem maloobchodu bude mať zavedenie vplyv aj na celý gastro sektor, ktorý sa len ťažko spamätával z protipandemických opatrení a následnej inflácie potravín.

2. Zásadná pripomienka k čl. I § 8

Žiadame predkladateľa o sprístupnenie podkladov, analýz a výpočtov, z ktorých vychádzal pri nastavovaní výšky sadzieb predmetnej dane. Žiadame zároveň o preukázanie opodstatnenosti navrhovanej výšky sadzby dane.

Odôvodnenie:

Zastávame názor, že predkladateľ by mal byť schopný preukázať na základe výpočtov a analýz z ktorých vychádzal, že navrhované výšky sadzieb dane sú opodstatnené a nie sú len tzv. prázdny číslami bez akéhokoľvek opodstatnenia. O to je táto informácia a preukázanie podstatnejšie, keďže navrhovaná výška je jednou z najvyšších spomedzi všetkých krajín, v ktorých je podobná daň zavedená. Na druhej strane, disponibilný príjem domácností na Slovensku patrí v rámci v EÚ k najnižším, pričom výdavky domácností na potraviny na Slovensku tvoria jeden z najväčších podielov ich celkových výdavkov. Navrhovaná sadzba bude pôsobiť na spotrebiteľov demotivačne, čo v konečnom dôsledku povedie k nižšiemu výberu dane a rozvoju nákupnej turistiky v prihraničných oblastiach.

3. Zásadná pripomienka k čl. IV

Žiadame o posun účinnosti zákona o 6 mesiacov – od 1.7.2025, resp. 12 mesiacov od vydania zákona v Zbierke zákonov

Odôvodnenie:

Nové povinnosti pre výrobcov nápojov – platiteľov dane vyplývajúce z §13 Vedenie a uchovávanie záznamov a evidencie a §14 Registračná povinnosť a oznamovacia povinnosť vytvárajú rozsiahle požiadavky na zmeny informačných systémov výrobcov. Požadované úpravy informačných systémov realizujú zväčša externí dodávateľia, ktorí nie sú schopní ich navrhnuť, implementovať a dostatočne otestovať ich funkcionality v očakávanom čase medzi vydaním zákona v Zbierke zákonov a navrhovanou účinnosťou od 1.1.2025. Vzniká tak významné riziko, že výrobcovia nápojov – platelia dane nebudú z uvedených technických dôvodov schopní v prvých mesiacoch navrhovanej účinnosti plniť evidenčné povinnosti podľa navrhovaného zákona. V prípade spoločností, ktoré pôsobia na viacerých trhoch EÚ a ktoré v mnohých prípadoch realizujú ad-hoc dodávky pre svojich zákazníkov na trhu v SR prostredníctvom spoločností so sídlom mimo SR vzniká dodatočná povinnosť upraviť svoje informačné systémy pre potreby plnenia

Republiková únia zamestnávateľov je členom:

zákonných povinností vyplývajúcich z navrhovaného zákona vo všetkých spoločnostiach v rámci štruktúry, od ktorých môžu potenciálne nastať dodania nápojov do SR.

Zdroj: RÚZ

Republiková únia zamestnávateľov je členom: